

वर्म — पश्चात् 179. M. 4, 125. पूर्वम् — उपरि Spr. 2351. पूर्वम् — अधुना 2831. पूर्वम् — अद्य Çāk. 184. अद्य पूर्वम् bis jetzt R. 1, 32, s. पूर्वम् mit dem abl. vor KATHOP. 4, 6. BRĀHMAN. 2, 22. ज्येष्ठाभिगमनात् RAGH. 12, 35. am Ende eines comp. nach: देवतातिथिपूर्व (so dass Götter und Gäste vorangehen) च सदा प्राप्नोत वाग्यतः MBH. 14, 1272. पितृपूर्व विसर्जयेत् (v. l. विसर्जनम्) JĀG. 1, 246 (nachdem er vorher die Väter angerufen STENZLER). Das adv. ohne Flexionszeichen häufig am Anfange eines comp. vor einem adj., namentlich vor einem partic. praet. pass.: पूर्वापकारिन् R. 2, 97, 25; vgl. °कारिन्, °कृत् u. s. w. पूर्वोक्त M. 2, 185. 3, 256. 7, 200. °चोदित 3, 26. 8, 160. पूर्वचोदितव PĀN. GRH. 2, 17. — M. 6, 15. 8, 37. 9, 87. 281. MBH. 14, 524. R. 1, 31, 24. R. GORR. 4, 70, 13. Çāk. 172. KUMĀRAS. 7, 47. KATHĀS. 23, 182. 32, 26. PĀNĀT. 20, 7. 129, 1. पूर्वानुभूत Schol. zu KĀURAP. Einl. comp. पूर्वतरम् BHAG. 4, 15. स दर्श सीता सीता च तं पूर्वतरं दर्श hatte ihn früher erblickt R. 3, 48, 19. — c) der erste in der Reihenfolge: साक्षस so v. a. die niedrigste Strafe M. 8, 120. 121. 276. 9, 281. दम 287. त्रयश्चाश्रमिणः पूर्व (nach KULL. der ब्रह्मचारिन्, गृहस्थ und वानप्रस्थ) 12, 114. — d) vorhergehend, früher so v. v. a. zuerst genannt, — ausgesprochen u. s. w. (Laut, Wort); Gegens. उत्तर M. 10, 68. Hir. I. 8. P. 8, 2, 104. Kār. zu P. 4, 1, 19. H. 17. पूर्व — पर P. 6, 1, 84. पूर्व पूर्व विवर्जयेत् M. 2, 184. 7, 52. 9, 295. 10, 114. पूर्व-पूर्वतमाभावे MBH. 1, 4674. °विधि P. 1, 1, 57. पूर्वोत्तरसूत्रयोः P. 1, 4, 106, Sch. पूर्वतरस्मोके KULL. zu M. 1, 20. पूर्वोत्तर M. 2, 125. दीर्घसुतयोः पूर्वा मात्रा AV. PRĀT. 1, 38. 56. अलो ऽत्यात्पूर्व उपधा P. 1, 1, 65. Vārt. zu P. 1, 1, 46. 47. सर्व पूर्वम् alle vorangehenden Wörter AK. 2, 9, 9. नामि° dem ein Nāmin vorangeht RV. PRĀT. 1, 20. 21. 2, 10. गजपूर्व Elephanten d. i. der Zahl acht vorangehend so v. a. der siebente ÇAUT. 13. पूर्वे die folgenden Wörter AK. 2, 6, 2, 7. पुपयः शब्दे मुनिरिति केवलं राजपूर्वः wenn राजन् ihm vorangeht Çāk. 47. दशपूर्वरथ d. i. दशरथ RAGH. 8, 29. ज्ञा इत्येतस्मादनुपूर्वात् P. 1, 3, 58. Sch. AK. 3, 6, 2, 16. 8, 43. पूर्वम् adv.: स्रवत्यनोक्तं पूर्व परस्ताच्च विशीर्यते M. 2, 74. भवत्पूर्वं चरेद्देवमुपनीतो द्वि-जोत्तमः । भवन्मध्यं तु राजन्यो वैश्यस्तु भवदुत्तरम् ॥ so dass mit m. die Rede beginnt 49. — e) am Ende adjectivischer Compp. erblasst bei पूर्व häufig die Bedeutung des Früheren, Vorangehenden und das Wort lässt sich hier durch begleitet von, verbunden mit (vgl. पुरस्कृत unter पुरस्, und पुरस्कार) wiedergeben; auch werden solche Composita mit der Endung des acc. oft als Adverbia gebraucht. संबन्धमाभाषणपूर्वमाहुः man sagt, die Freundschaft beginne mit einem Gespräche, RAGH. 2, 58. Hier hat पूर्व noch seine ursprüngliche Bedeutung; so auch in बहुमानपूर्वा सपर्या auf Hochachtung beruhend KUMĀRAS. 3, 31 und संस्कारपूर्वं ग्रहणां श्रुतेः AK. 2, 7, 40. H. 842. Dagegen ist मृदुपूर्वा वाक् einfach eine freundliche Rede N. 11, 32. मृदुपूर्वं च भाषते so v. a. freundlich R. 2, 1, 8. N. 22, 2. प्रीतिपूर्वम् MBH. 1, 5135. स्मितपूर्वं वचो ऽब्रवीत् INDR. 4, 5. Hip. 2, 23. स्मितपूर्वाभिभाषिन् N. 3, 19. Spr. 2769. KUMĀRAS. 7, 47. उवाच मधुरं वाक्यं साह्यपूर्वमर्दं शनैः Hip. 4, 26. उपायपूर्वं आरम्भः AK. 3, 4, 22, 142. प्रणाम-पूर्वम् KATHĀS. 2, 52. तत्र नामान्वयाख्यानपूर्वं चैतामदर्शयत् 29, 32. प्रदान-पूर्वं संतोष्य ताम् mit einem Geschenke 3, 56. यदि वा बुद्धिपूर्वाणि यद्यबु-द्ध्यापि कानिचित् । मया कृतान्यकार्याणि mit oder ohne Wissen N. 23, 9. R. 2, 22, 8. मतिपूर्वम् (Gegens. अज्ञानात्) M. 11, 146. अज्ञाधपूर्वम् ohne

Wissen Çāk. 99. वधो ज्ञानपूर्वकः DAÇ. 2, 22. M. 12, 89. विधि° R. 1, 11, 17. अग्नेतापूर्वकारिन् RĪGĀ-TAR. 4, 610. अग्नेतापूर्वकारिता 58. सा ग-लमोदनपूर्वं विनाशिता ÇOK. in LA. 43, 1. मृदुपूर्वेण = मृदुपूर्वम् MBH. 4, 119. त्र्यब्दपूर्वं entspricht दशाब्दाख्य M. 2, 134. कृपपूर्वेण कर्मणा so v. a. कृपमेधेन R. 1, 11, 9. पुत्रिकापूर्वपूत्राः sind wohl Söhne durch Vermittelung einer पुत्रिका MBH. 13, 1591. गणा° (u. d. Worte falsch erklärt) wohl zu einer Körperschaft gehörend ebend. स्त्री° (bedeutet auch früher Weib gewesen; s. u. b) wohl der viel mit Weibern zu thun hat oder sich von seinem Weibe beherrschen lässt 1593. सखिपूर्वं n. scheint das Jmd-Freund-Nennen, Freundschaft zu bedeuten: न दरिद्रा वसुमतो नावि-द्वान्विदुषः सखा । न प्रूरस्य सखा क्लीवः सखिपूर्वं किमिष्यते MBH. 1, 5142. 5144. ततो दुपदमागम्य सखिपूर्वमहं प्रभो । अब्रुवं पुरुषव्याघ्र स-खायं (so ist zu lesen st. सखा ऽयं) विद्धि मामिति ॥ 5194; hier ist das Wort adv. ich sprach ihn mit «Freund» an. — f) fehlerhafte Variante für पूर्णा voll, ganz SvĀMIN zu AK. 3, 2, 15. ÇKDr. — 2) m. N. pr. eines Fürsten BHĀG. P. 9, 2, 19. — 3) f. आ a) Osten; s. u. 1, a. Bez. des im Osten von Madhjadeça gelegenen Landes LIA. I, 93. — b) zusam- menfassende Bezeichnung der Nakshatra पूर्वफाल्गुनो, पूर्वाषाढा und पूर्वभद्रपदा: °त्रय VARĀH. BRH. S. 13, 28. 97, 8. °युक्ते निशाकोरे WEBER, GJOT. 34. — 4) n. a) eine best. grosse Zahl von Jahren H. 133; vgl. den Schol. und COLEBR. Misc. Ess. II, 208. — b) N. der ältesten Schriften der Ġaina, deren 14 aufgezählt werden, H. 247. fg. = श्रुति-भेद H. an. — c) N. eines Tantra Verz. d. Oxf. H. 109, a, 14. — Nach gaṇa अर्थचार्दि zu P. 2, 4, 31 ist पूर्व m. und n. Das Wort ist wohl ety- mologisch verwandt mit पुरा, पुरस्. Vgl. अ०, अनु०, अग्रि०, उत्तर०, प- थापूर्वम्; पूर्वेण s. besonders.

पूर्वक (von पूर्व) adj. (f. पूर्विका) 1) früher: नामन् MBH. 1, 6473. शुची- न्कर्माणां पूर्वके 12, 3201. जन्मन् 13697. मति 14, 686. HARIV. 9404. In comp. mit dem praed.: स्त्री° der früher Weib war MBH. 3, 5940. 6, 4451. 4484. भूत° früher gewesen AK. 2, 1, 13. H. 964. m. Vorfahr, Ahn: यथास्य पूर्वका राजा पूरुः HARIV. 3176. R. 1, 44, 50. 66, 13. R. GORR. 1, 41, 2. पूर्वकैर्म राजेन्द्रैः R. SCHL. 2, 2, 3. R. GORR. 2, 18, 37. 5, 7, 25. 63, 5. MĀRK. P. 109, 25. — 2) der erste: तमिद्विकुमयोध्यायो राजानं विद्धि पू- र्वकम् R. 1, 70, 21. 2, 110, 7. धर्म Spr. 301. Am Ende eines adj. comp. substantivisch gebraucht: सर्वे वर्णा ब्राह्मणपूर्वकाः HARIV. 11382. तन- याः — जनमेजयपूर्वकाः BHĀG. P. 9, 22, 34. अनन्यपूर्वका die früher keinen andern Mann gehabt hat JĀG. 1, 52. देवपूर्वकम् adv. nach den Göttern (vgl. u. पूर्व 1, b) M. 3, 209. प्रातः संध्यामुयासीत दत्तधावनपूर्वकम् nachdem er zuvor die Zähne gereinigt JĀG. 1, 98. — 3) am Ende eines adj. comp. so v. a. begleitet von, verbunden mit; hier und da schimmert noch die ursprüngliche Bed. des Vorangehenden durch (vgl. पूर्व 1, c): व्याहृ- तिपूर्विका M. 2, 78. 81. गायत्री शिरसा सार्धं त्रपेद्याहृतिपूर्विकाम् JĀG. 1, 23. लेख्यं तु साहित्यमत्कार्यं तस्मिन्धनिकपूर्वकम् 2, 84. SĀMĀHJAK. 3. 30. अनेपपूर्वकः प्रश्नः पूर्वपत्तः SUÇ. 2, 559, 5. चतुःपूर्विका, प्राणा°, श्रवणा°, त- क्° वृत्तिः GAUPAP. zu SĀMĀHJAK. 30. उद्धरतिरिद्धेद्वरणपूर्वके निधाने वर्तते SIDDH. K. zu P. 4, 2, 14. गुरुकुलवासपूर्वकवेदाध्ययनान्तरम् Schol. zu ĠAIM. 1, 1. °पूर्वकम् so v. a. mit, nach, gemäss, unter: भोभवत्पूर्वके खेनमभिभाषेत M. 2, 128. विधि° nach der Regel 2, 173. 3, 84. 96. 99.